

Opgave 1 Massamedia

tekst 1

Mediabeleid in Nederland

In de afgelopen tien jaar konden Nederlandse burgers, naast de drie publieke tv-zenders en vijf publieke radiozenders, steeds meer commerciële radio- en televisiezenders

5 ontvangen.

Momenteel zorgen vooral de opkomst van internet en digitalisering van ether, kabel en satelliet voor uitbreiding van het media-aanbod, dat bovendien steeds meer is

10 toegesneden op individuele voorkeuren van gebruikers. Bij deze ontwikkelingen zijn de maatschappelijke functies van de media constant: zij zijn leveranciers van informatie en opinies, podia voor expressie en

15 identiteitsvorming van groepen en individuen en een motor voor economische bedrijvigheid - zowel direct als indirect via reclame. Tenslotte vormen de media voor kijkers/luisteraars/lezers ook een belangrijke bron van

25 Marktontwikkelingen

Omroep

(...) Nederland wordt wel beschouwd als de meest competitieve omroepmarkt van Europa, omdat er in verhouding tot het inwonertal en

30 het kleine taalgebied zoveel verschillende zenders zijn. Sinds begin jaren negentig is feitelijk en wettelijk sprake van een duaal bestel van publieke en commerciële omroepen. In die

35 periode heeft de publieke omroep, die uitzendt op drie televisiezenders (Nederland 1, 2 en 3) de helft van zijn aandeel in de kijktijd van het

publiek moeten inleveren. Was dat kijktijd-aandeel in 1990 nog ongeveer 75 procent, de

Pers

Tussen 1990 en 1994 steeg de gezamenlijke krantenoplage naar ca. 4,7 miljoen exemplaren

Internet

Relatief nieuw in het medialandschap is internet. Inmiddels is ongeveer 60 procent van

bron: Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, januari 2004

Studenten vallen buiten regeling verhuiskosten

Studenten die wegens renovatie of sloop van hun huis moeten verhuizen, kunnen geen aanspraak maken op de landelijke verhuiskostenvergoeding van vijfduizend euro.

Van minister Dekker van Volkshuisvesting mogen de verhuurders met deze groep huurders een lagere vergoeding afspreken.

In opdracht van de Tweede Kamer zal de minister zo mogelijk met ingang van volgend jaar een landelijke verhuiskostenvergoeding vastleggen. Huurders die wegens stadsvernieuwing moeten verkassen hebben dan recht op mini-

maal vijfduizend euro verhuiskostenvergoeding. Op voorstel van Kences, het kenniscentrum studentenhuishuizing, zullen studenten buiten die regeling vallen, zo heeft Dekker gisteren in een brief aan de Tweede Kamer laten weten.

Woningcorporaties, die hun huurwoningen willen vernieuwen of slopen, moeten straks een reglement opstellen, met daarin de verhuiskostenvergoeding die de bewoners minimaal krijgen. Voor zelfstandige woningen moet dat bedrag tenminste de nationale minimumvergoeding zijn. Voor 'onzelfstandige' woningen als stu-

dentenkamers moet ook een minimumvergoeding in het reglement worden vastgelegd, maar dat bedrag mag lager zijn dan die vijfduizend euro.

Kences heeft Dekker erop gewezen dat een verhuiskostenvergoeding van vijfduizend euro per student kan leiden tot 'financiële ondoelmatigheden en onbedoelde gedragseffecten'. De minister stelt in haar brief dat studenten door het delen van voorzieningen als keuken en badkamer en door vaak zelf de boedel te verhuizen voor minder hoge kosten komen te staan bij een gedwongen verhuizing. (ANP)

'Bescherming Westerschelde moet beter'

De bescherming en verbetering van de natuur rond de Westerschelde moet gelijke tred houden met de economische ontwikkelingen in het gebied.

Volgens de coalitie 'De Schelde Natuurlijk' van zeven Nederlandse en Vlaamse natuur- en milieuorganisaties is natuurontwikkeling nodig voor veiligheid, lokale economische ontwikkeling en recreatie en toerisme. De coalitie, waar onder meer Vogelbescherming Nederland en Vereniging Natuurmonumenten deel van uitmaken, heeft voor de Westerschelde een eigen toekomstvisie opgesteld. Hiermee loopt ze vooruit op de 'Ontwikkelingsschets 2010' die de Nederlandse en Vlaamse overheden laten opstellen. Volgens de natuurorganisaties dreigt de natuur in dit plan ondergeschikt te raken aan scheepvaart en andere economische ontwikkelingen. (ANP)

Strand Delfzijl weer open voor publiek

Delfzijl Het strand van Delfzijl, dat werd afgesloten na de vondst van oude munitie, is weer open. Loco-burgemeester A. Huisman besloot gisteren het strand vrij te geven. De aannemer die het hele strand zeeftde, verklaarde de kustlijn veilig. De hekken rond het strand zijn weg. De graafwerkzaamheden op het strand begonnen 22 juli. De gemeente gaf daartoe opdracht, omdat er in mei oude munitie was gevonden. (ANP)

Helpt otters zoek in gebied De Wieden

Ossenzijl Drie van de zes otters die deze zomer in natuurgebied De Wieden werden uitgezet, zijn zoek. De uit Letland en Polen geïmporteerde dieren zijn uitgerust met een zender, maar ze kunnen niet meer worden getraceerd. Het is echter allerm minst zeker dat de otters zijn overleden, aldus Staatsbosbeheer gisteren. Staatsbosbeheer hoopt de otters via uitwerpselen te kunnen traceren. (ANP)

WOMEN ON WAVES NAAR PORTUGAL

Het abortusschip van de organisatie 'Woman on Waves' vertrok gisteren vanuit Den Helder naar Portugal. De boot blijft gedurende twee weken in en nabij Portugal. De stichting verloor vorige week een rechtszaak over de voorwaarde dat 'Women on Waves' alleen binnen een straal van 25 kilometer van het Slotervaartziekenhuis in Amsterdam abortussen mag uitvoeren. Deze voorwaarde stelde de staatssecretaris in de vergunning voor het uitvoeren van abortussen op het schip.

Rotterdam Airport aast op verdubbeling aantal vluchten

Rotterdam Airport wil een uitbreiding van de 'geluidsrulmte', zodat jaarlijks dubbel zoveel starts en landingen kunnen worden gemaakt.

De luchthaven is nu gebonden aan geluidsregels die maximaal 27.500 vliegbewegingen toestaan. Rotterdam Airport zit daarmee aan zijn tax en moet klanten 'nee' verkopen, aldus de luchthaven.

De vraag van de markt is zo groot dat de luchthaven regels zou willen die 40.000 tot 50.000 vliegbewegingen mogelijk maken.

Voor uitbreiding is toestemming nodig van de gemeente Rotterdam, Luchthaven Schiphol (eigenaar van Rotterdam Airport) en het ministerie van Verkeer en Waterstaat. De huidige geluidsregels zijn begin jaren negentig afgesproken. Die werden pas in 2001 van kracht. Rotterdam Airport wil graag snel een uitbreiding, omdat onder zakelijke reizigers vraag is naar verbindingen met nieuwe bestemmingen in bijvoorbeeld Oost-Europa en Turkije. Staatssecretaris Schultz Van

Haagen besloot deze maand dat de luchthaven een uur langer open mag zijn. Volgens Rotterdam Airport levert dat vijfhonderd nieuwe banen op. Enkele buurgemeenten van Rotterdam zijn echter boos over de verruiming van de openingstijden en bereiden een juridische procedure voor bij de Raad van State. (ANP)

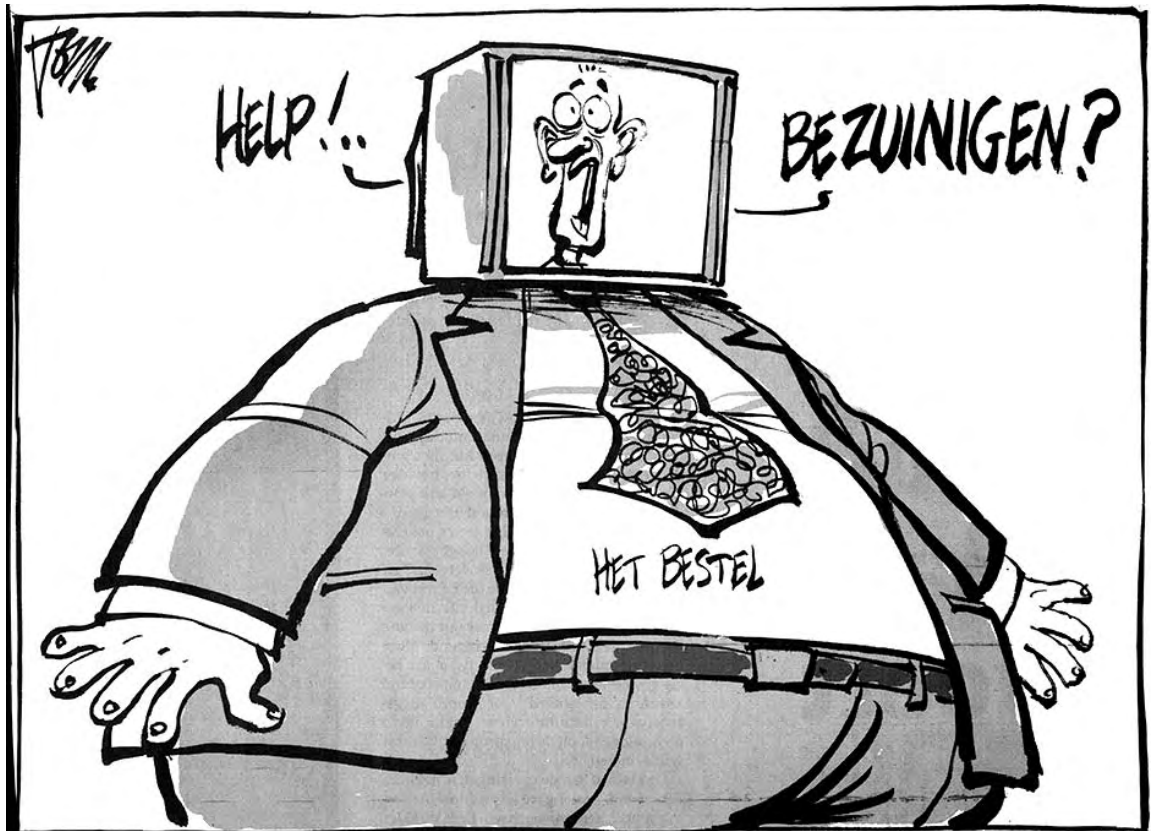
Organisatie publieke omroep moet efficiënter

De publieke omroep moet zich voorbereiden op bezuinigingen. Als de Tweede Kamer instemt krijgt de landelijke publieke omroep in 2003 706 miljoen euro. Vanaf 2004 zal het budget lager zijn. (...) Dat blijkt uit de brief bij de mediabegroting die de staatssecretaris naar de Tweede Kamer heeft gestuurd. In lijn met het Strategisch Akkoord wil de staatssecretaris allereerst besparen op de kosten van organisatie en overhead bij de publieke omroep. Hij verwacht dat het beter en efficiënter kan. (...)

In de brief gaat de staatssecretaris verder in op het programmabeleid en het bereik van de publieke omroep. Hij constateert dat de programmering voldoet aan de wettelijke eisen en onderscheidend is ten opzichte van het commerciële omroepaanbod. Ook kijkers herkennen de verschillen. Volgens een

imago-onderzoek van NOS Kijk- en Luisteronderzoek scoort de publieke omroep beter op 'diepgang', 'maatschappelijke betrokkenheid' en 'betrouwbaarheid', terwijl kijkers de commerciële omroepen beschrijven als 'vlot', 'vrolijk' en 'ontspannend'. Zorgen heeft de staatssecretaris over het marktaandeel van Nederland 3 (8 procent) en over het geringe bereik van de publieke zenders bij bepaalde groepen binnen de Nederlandse bevolking, in het bijzonder bij jongeren. Wel heeft de staatssecretaris in de mediabegroting van 2003 één miljoen euro gereserveerd voor de nieuwe radiozender FunX. FunX is een initiatief van de lokale publieke omroepen en zal zich met een mix van muziek en informatie richten op een multicultureel jongerenpubliek in de grote steden. (...)

bron: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Persbericht 20 november 2002

Tom Janssen

bron: Tom Janssen, Trouw van 27 juni 2003

Opgave 1 Massamedia

In de rijksbegroting van 2003 kondigde het kabinet-Balkenende II zeventien miljard euro aan bezuinigingen aan. Ook aan de publieke omroep gingen de bezuinigingen niet voorbij. Hoewel de overheid de publieke omroep een belangrijke taak toedicht (tekst 1), vindt het kabinet dat de publieke omroep efficiënter (goedkoper) en beter moet gaan functioneren (tekst 3).

Bij deze opgave horen de teksten 1 tot en met 3 en de spotprent uit het bronnenboekje.

Lees de regels 1-24 van tekst 1.

In deze regels staan vier maatschappelijke functies van de media. Eén van deze functies is met name belangrijk voor de democratische besluitvorming.

- 2p 1 Welke functie is dat en geef een reden waarom.

Behalve bij de democratische besluitvorming spelen de massamedia ook een rol bij de vrijetijdsbesteding en de socialisatie van burgers.

- 2p 2 Geef van elke functie – de vrijetijdsbesteding en de socialisatie van burgers – een juist citaat uit de regels 1-24 van tekst 1.

Lees de regels 20-24 van tekst 1.

Eén uitgangspunt van het mediabeleid van de overheid is het garanderen van pluriformiteit.

- 2p 3 Leg uit dat het uitgangspunt pluriformiteit past bij het doel van het mediabeleid zoals geformuleerd in de regels 20-24.

In de tekst staat dat het marktaandeel van de publieke omroep 40 procent is en dat van de commerciële omroepen 46 procent.

- 4p 4 Geef voor de commerciële omroep en voor de publieke omroep aan op welke wijze zij hun programma's financieren. Noem voor elke type omroep twee manieren van financiering.

Lees de regels 48-60 van tekst 1.

In de tekst wordt gesproken over de kranten Metro en Spits.

- 1p 5 Op welke manier komen de kranten Metro en Spits aan hun inkomsten?

Zie tekst 2, een gedeelte van een pagina uit Metro.

Bij het vergaren van nieuws door een krant spelen verschillende bronnen een rol.

- 1p 6 Van welk type nieuwsbron maakt de redactie van Metro vooral gebruik?
1p 7 Noem een financieel-economisch motief waarom een krant als Metro vooral van deze bron gebruikmaakt.

Zie tekst 1 (de paragraaf Pers) en tekst 2.

Elke krant heeft een eigen redactionele formule. Hieronder staan drie citaten uit de redactionele formules van drie verschillende kranten.

1 “De krant is een landelijk dagblad en richt zich speciaal op 'service, gezin, sport en spel', en wil toegankelijk zijn.”

2 “Een sociale visie is de hoeksteen van de formule. Zij (de krant) belicht in het bijzonder de vaak moeilijke positie van vrouwen, bejaarden en jongeren. Zij besteedt veel aandacht aan problemen rond de mensenrechten, waar ook ter wereld.”

3 “... wil de lezer in 15 tot 20 minuten op de hoogte te brengen van het belangrijkste nieuws op een moment dat hij tijd heeft om te lezen.”

- 2p 8 Welk citaat komt uit de redactionele formule van Metro en welk citaat komt uit de redactionele formule van het Algemeen Dagblad?

In tekst 1 komen zowel de omroep als de pers ter sprake.

- 2p 9 Op welke economische grondslag opereert de pers en wat heeft dit voor gevolg voor de financiering van de pers?

Eindexamen maatschappijleer havo 2005-I

havovwo.nl

Lees de regels 63 tot en met 73 van tekst 1.

Het medium internet wordt gebruikt als massamedium en als medium voor interpersoonlijke communicatie.

- 2p **10** Geef van beide gebruiksmogelijkheden een voorbeeld.

De informatiemaatschappij heeft voor de massamedia gevolgen op sociaal-economisch, op sociaal-cultureel en op politiek terrein. Een voorbeeld van een gevolg van de informatiemaatschappij op politiek terrein is dat burgers via (nieuwe) media meer mogelijkheden hebben om informatie in te winnen over het overheidsbeleid of standpunten van politieke partijen en politici.

- 2p **11** Leid uit tekst 1 één gevolg van de informatiemaatschappij af op *sociaal-economisch terrein* en noem een voorbeeld van een gevolg van de informatiemaatschappij op *sociaal-cultureel terrein*.

Zie tekst 3.

De staatssecretaris constateert in een brief aan de Tweede Kamer dat de programmering van de publieke omroep voldoet aan de wettelijke eisen. (zie regels 16-18)

- 2p **12** Beschrijf een wettelijke eis die geldt ten aanzien van de programmering van het televisieaanbod van de publieke omroep.

Volgens het imago-onderzoek (zie regels 20-27 in tekst 3) worden de commerciële omroepen beschreven als ‘vlot’, ‘vrolijk’ en ‘ontspannend’.

- 2p **13** Leg uit dat dit beeld overeenstemt met het belang van commerciële omroepen.

Het vak maatschappijleer kent vier verschillende benaderingswijzen. Aan de hand van deze verschillende benaderingswijzen kun je inzicht in een maatschappelijk onderwerp krijgen, in dit geval de massamedia. Hieronder staan drie citaten die verwijzen naar de verschillende benaderingswijzen.

1 “Nederland wordt wel beschouwd als de meest competitieve omroepmarkt van Europa, omdat er in verhouding tot het inwonertal en het kleine taalgebied zoveel verschillende zenders zijn.” (regels 27-31 van tekst 1)

2 “Hij constateert dat de programmering voldoet aan de wettelijke eisen” (regels 16-18 van tekst 3)

3 “FunX is een initiatief van de lokale publieke omroepen en zal zich met een mix van muziek en informatie richten op een multicultureel jongerenpubliek in de grote steden.” (regels 36-40 van tekst 3)

- 2p **14** Geef bij elk van de bovenstaande citaten aan welke van de vier benaderingswijzen wordt bedoeld.

Sinds het begin van de jaren negentig van de vorige eeuw heeft Nederland een duaal omroepbestel: de publieke omroep en commerciële omroepen. Steeds meer mensen kijken en luisteren naar programma’s van de commerciële omroepen (marktaandeel kijkers van 46 procent). Vooral jongeren kijken nauwelijks naar programma’s van de publieke omroep (zie regels 29-32 van tekst 3).

- 5p **15** Vind je dat het publieke omroepbestel moet worden afgeschaft? Onderbouw je mening met twee argumenten.

Denk daarbij aan de volgende elementen: financiering van het publiek bestel en de commerciële omroepen, maatschappelijke functies van de media, voor- en nadelen van de invloed van de commercie.

Voor logische samenhang ter ondersteuning van de mening wordt één punt toegekend.

Zie de spotprent.

Over de spotprent volgt hier een stelling:

De tekenaar van deze prent vindt dat er bij het bestel van de publieke omroep wel kan worden bezuinigd.

- 1p **16** Is deze stelling juist of onjuist?
Licht je antwoord toe.